

Årsrapport 2019

Partilovnemnda er et uavhengig forvaltningsorgan. Administrativt er Nemnda underlagt Kongen og Kommunal- og moderniseringsdepartementet (KMD).

Partilovnemndas samfunnsoppdrag er å bidra til å sikre åpenhet om de politiske partienes økonomi. Den kontrollerer at reglene i [partiloven](#) (lov 17. juni 2005 nr. 102 om visse forhold vedrørende de politiske partiene) om partifinansiering overholdes, treffer vedtak om reaksjoner i form av avkortning av statsstøtte eller formell advarsel når regelverket er brutt, og avgjør klagesaker. I all virksomhet vil informasjon om regelverket og praktiseringen av det være en viktig dimensjon.

Ifølge partiloven § 26 skal Partilovnemndas innen 1. oktober hvert år gi årlig rapport til departementet. Av praktiske grunner ble arbeidet med en rekke saker som ble igangsatt høsten 2019, først sluttført i 2020. Av hensyn til sammenhengen i og forståelsen av materialet, tar rapporten derfor med alle vedtak som gjelder oppfølging av partienes økonomirapportering for 2018 mv., uten hensyn til om saken ble avsluttet høsten 2019 eller først i 2020. På tilsvarende måte er viktige sider av virksomheten i første del av 2019 omtalt i foregående rapport (for 2018).

1. Partilovnemndas sammensetning

Partilovnemnda oppnevnes av Kongen for seks år av gangen. I 2019 hadde den følgende seks medlemmer, hvorav tre er oppnevnt etter forslag fra politiske partier:

Leder

Professor Eivind Smith (Oslo)

Medlemmer

Avdelingsdirektør Hege Fjellheim (Karasjok)

Professor Tina Søreide (Bergen)

Lars Arne Ryssdal (Asker)

Geir Helge Sandsmark (Halden)

Anne Tingelstad Wøien (Brandbu)

2. Partilovnemndas adresse, sekretariat og hjemmeside

Ved inngangen til 2019 stod Partilovnemnda uten sekretariatsleder. I januar 2019 tiltrådte Anders Grøndahl i en midlertidig stilling som sekretariatsleder på deltid (60 %), mens Daniel Giske tiltrådte som ny sekretariatsleder 16. september 2019, med kontorsted i Kommunal- og moderniseringsdepartementets lokaler.

Fylkesmannen i Vestland (FMVL) var postmottak og utførte arkivtjenester mv. for Partilovnemnda, som har nettstedet www.partilovnemnda.no.

3. Møtevirksomhet

I 2019 hadde Partilovnemnda møter 15. mars, 14. juni, 15. oktober og 29. november. Alle møtene ble gjennomført på Gardermoen. Nemnda har i tillegg fattet vedtak på grunnlag av utkast som er skriftlig sirkulert, som oftest på grunnlag av forutgående avklaringer i møte.

4. Vedtakssaker og veiledningsarbeid

Ifølge [partiloven](#) § 24 nr. 2 har Partilovnemnda følgende oppgaver:

- a) tolke reglene i partiloven og i forskrift gitt med hjemmel i loven
- b) kontrollere at finansieringsbestemmelsene i loven overholdes
- c) fatte vedtak om bruk av administrative sanksjoner og inndragning
- d) avgjøre klager over vedtak om registrering, jf. § 8
- e) avgjøre klager over vedtak om tildeling av statlig støtte, jf. § 15

Den videre fremstillingen organiseres med utgangspunkt i denne oppregningen.

4.1 Tolkingsuttalelser og andre avklaringer

Alle vedtak av Partilovnemnda bygger på en bestemt forståelse (tolkning) av det regelverket som kommer til anvendelse i den enkelte sak. I saker som reiser nye spørsmål eller der tolkningen av andre grunner kan by på tvil, vil sentrale elementer i Partilovnemndas begrunnelse for vedtaket i realiteten fungere som en tolkningsuttalelse med generell relevans.

Partilovnemnda kan imidlertid også avgi særskilte uttalelser om hvordan bestemte punkter i lov eller forskrift skal forstås. Selv om slike uttalelser ikke fører frem til rettslig bindende vedtak, kan den måten som spørsmålet kommer opp, gjøre det naturlig å rette uttalelsen til en bestemt adressat. Ellers vil tolkningsuttalelsen bli avgitt i generell form.

Det forekommer også at mediasaker, tips eller andre henvendelser skaper behov for å foreta mer generelle avklaringer av hvordan regelverket skal forstås, men uten at saken gir grunnlag for en formell tolkningsuttalelse.

I det følgende vil Partilovnemndas to formelle tolkningsuttaler i 2019 bli presentert. I tillegg er én sak av annen karakter valgt ut for presentasjon i denne delen av rapporten. Omtalene gir ikke noe fullstendig bilde av de problemstillingene som tas opp. Et mer fullstendig bilde trer utelukkende frem av vedkommende sak (se henvisningene i teksten).

Tolkningsuttalelser

[Den første tolkningsuttalelsen](#) gjelder Landsrådet for Norges barne- og ungdomsorganisasjoner (LNU) og (indirekte) Barne- og ungdomsrådene (BUR). Flere partier eller partiledde har regnet tilskudd fra LNU og BUR til kurs, opplæring mv. som «annen offentlig støtte» (partiloven § 19 (2) bokstav c). Dermed har tilskuddene ikke blitt innrapportert til SSB og publisert som bidrag fra «organisasjoner, foreninger og sammenslutninger, institusjoner, stiftelser og fond» (partiloven § 19 (2) bokstav l). Selv om LNU for en stor del fordeler midler fra det offentlige, gjør tolkningsuttalelsen det klart at LNU er et eget rettssubjekt adskilt fra stat og kommune. Bidrag fra LNU (og dermed også fra vedkommende BRU) skal derfor innrapporteres som «bidrag fra andre» etter reglene om årlig økonomirapport og om særskilt innberetning av bidrag i valgår (partiloven §§ 18 f.).

[Den andre tolkningsuttalelsen](#) klargjør bruken av reglene om innrapportering av partienes økonomi i situasjoner der et parti innenfor samme kommune eller fylkeskommune opererer med enheter på to nivåer. Tolkningsuttalelsen tar opp to slike typesituasjoner. Den avgrensar samtidig mot partitilknyttet virksomhet som ikke har direkte kobling til valgdemokratiet (Oslo Arbeidersamfunn, Høyres hus osv. osv.).

I Oslo kommune, som har direkte valg til bydelsutvalg, som er den øverste politiske ledelse i bydelen, har flere partier etablert bydelsforeninger med ansvar for å sette opp partiets liste til bydelsvalgene.

Den andre typesituasjonen oppstår der valgdistrikter ved stortingsvalget følger de gamle fylkesgrensene også i fylker som ble slått sammen som følge av regionreformen. For å håndtere nominasjonsprosess og valgkamp i valgdistrikter der partiet ikke lenger har en egen fylkesorganisasjon, har enkelte partier opprettholdt eller opprettet en egen (ekstra) organisasjon i stortingsvalgkretsen.

Partier som er registrert i Partiregisteret (partiloven kap. 2) har bare krav på statsstøtte etter reglene i partiloven for ett partiledde per parti og geografisk enhet. Dersom partiorganisasjoner i kommune- eller fylkeskommunedeler som utgjør egne valgkretser, falt utenfor partilovens regler om innrapportering til SSB mv., ville det innebære en mulig begrensning i muligheten til å realisere lovens formål om åpenhet om partienes økonomi.

Økonomien i slike partiorganisasjoner skal derfor innrapporteres av det partiledde i vedkommende kommune- eller fylkeskommune som har krav på støtte i kraft av partiloven og som har ansvar for å oppfylle lovens bestemmelser om regnskapsføring, økonomirapport, særskilt innrapportering av bidrag i valgår mv. (Oslo Høyre, Trøndelag arbeiderparti, Senterpartiet Troms og Finnmark, Viken Venstre osv.). Dette gjelder uten hensyn til hvordan «partiledde / foreningen» strengt juridisk er organisert.

Ulike typer av partirelaterte organisasjoner, klubber mv. som ikke er tiltenkt noen formell funksjon i relasjon til valg i kommune- eller fylkeskommunedeler som utgjør egne valgkretser, faller utenfor dette kravet til samlet innrapportering.

Andre avklaringer

[Drammen Venstre](#) reiste spørsmål om forståelsen av partiloven § 10 nr. 2, som sier at støtte til folkevalgte grupper i kommunestyre mv. skal gis «forholdsmessig etter deres oppslutning ved valget». Bakgrunnen var kommunestyrets vedtak i løpet av valgperioden (25. september 2018) om ikke å videreføre den særskilte gruppeledergodtgjørelsen til partiets gruppeleder i bystyret. Vedtaket var begrunnet med at partiets to representanter i bystyret hadde meldt seg ut av Drammen Venstre og i stedet utøvde sine verv som uavhengige representanter. Dermed ble Drammen Venstre uten fast representasjon i bystyret.

Partilovnemnda har kompetanse, men ikke plikt, til å tolke loven i enkelttilfeller som ikke fører frem til bindende vedtak. I denne saken la den for det første til grunn at de spørsmål som kom opp i den aktuelle situasjonen, i liten grad ville være overførbar og komme til nytte i andre saker. Uansett kan ikke Partilovnemnda treffe bindende vedtak i saker om kommunal støtte.

4.2 Kontroll med at finansieringsbestemmelsene i loven overholdes

I praksis utøves denne kontrollen i særlig grad gjennom arbeidet med henvendelser mv. som blant annet kan gi grunnlag for formelle tolkningsuttalelser mv. (se pkt. 4.1), med vedtakssaker (se pkt. 4.3) og med Partirevisjonsutvalgets rutinekontroller i mellomvalgår (se pkt. 5.1).

4.3 Vedtak om avkortning av partistøtte eller om formell advarsel i kjølvannet av SSBs rapport «Partifinansiering – regnskapsåret 2017»

Partilovnemnda mottok 24. september 2019 melding fra Statistisk sentralbyrå (SSB) om partienes innrapportering av sin økonomi for 2018 (jf. partiloven § 22). Antall rapporteringspliktige partier og partiledde var beregnet til 3 367, fordelt på 19 registrerte partier. Ut fra status per 21. september viste meldingen blant annet at

- 162 partier og partiledde ikke hadde innlevert inntekts- og kostnadsoversikt for regnskapsåret 2018. Selv om en del av disse partileddene erfaringsmessig måtte antas i realiteten å være inaktive, valgte Partilovnemnda fatte avkortningsvedtak for samtlige så langt de ikke selv la frem noen overbevisende begrunnelse for at resultatet burde bli et annet. Et standardavsnitt i vedtakenes tekst gjorde det klart at dette skjedde for å markere alvor i å ikke oppfylle lovens krav om økonomirapport, et krav som består så lenge partiledde ikke er formelt avviklet. Siden vedtakene sendes i kopi til overordnet partiledde (fylkes- eller nasjonalparti), vil vedtakene også kunne bidra til å spre informasjon om regelverket og om det enkelte partiets evne til å oppfylle partilovens krav.
- 10 partier og partiledde som hadde avgitt rapport, hadde gjort dette mer enn "fem måneder etter regnskapsårets avslutning" (partiloven § 18 nr. 2)

4.3 a) Vedtak om avkortning av statsstøtte

En del av de 162 partileddene som ikke hadde innrapportert sin økonomi for 2018, var berørt av den da pågående fylkes- og kommunereformen. Som et ledd i arbeidet med å lette overgangen til ny organisasjonsstruktur fikk slike partiledde, på samme måte som i de to

foregående år, en ny mulighet til å innberette sin økonomi til SSB og dermed unngå vedtak om avkortning. 28 av disse partiledene benyttet seg av denne muligheten.

Ytterligere to partier eller partiledde unngikk av andre grunner vedtak om avkortning:

- Gjennom fagsystemet hadde Folkeaksjonen nei til mer bompenger mottatt en villedende beskjed i forbindelse med innrapporteringen og fikk derfor kun en formell advarsel.
- For Snillfjord MDG fant Partilovnemnda ikke grunnlag for noen reaksjon i det hele tatt. Partiledet var i realiteten nedlagt allerede i 2018, det stilte ikke liste ved valget i 2019 og hadde dessuten operert i landets eneste kommune som fra 1. januar 2020 ble delt mellom tre andre kommuner.

Etter forhåndsvarsel om mulig vedtak om avkortning og frist for å uttale seg, traff Partilovnemnda vedtak om avkortning av all statlig partistøtte for følgende 132 partiledde:

Alliansen (1):

Allianseungdommen

Arbeiderpartiet (2):

Tønsberg Arbeiderparti

Hareid Arbeidarparti

Demokratene i Norge (11):

Demokratene i Akershus

Demokratene i Norge Østfolds fylkeslag

Demokratene i Norge Hedemark

Demokratene i Norge Nesodden Lokallag

Demokratene i Norge Bergen Lokallag

Demokratene i Norge Askøy Lokallag

Demokratene i Norge Fedje Lokallag

Demokratene Eigersund

Demokratene i Norge - Vestland Fylkeslag

Demokratene i Norge Sandnes Lokallag

Demokratene i Norge Stavanger Lokallag

Folkeaksjonen nei til mer bompenger (1):

Folkeaksjonen nei til mer bompenger Stavanger

Helsepartiet (1):

Helsepartiet Kristiansand

Høyre (8):

Holtålen Høyre

Melhus Høyre

Skaun Høyre

Selbu Høyre

Namdalseid Høyre

Vinje Høgre
Eidfjord Høgre
Hjartdal Høgre

Kristelig Folkeparti (3):

Øystre Slidre KrF
Seljord KrF
Steigen KrF

Kystpartiet (28):

Kystpartiet i Østfold
Kystpartiet i Akershus
Kystpartiet i Fredrikstad
Kystpartiet i Vest-Agder
Kystpartiet i Rogaland
Kystpartiet i Sandnes
Kystpartiet i Stavanger
Kystpartiet i Karmøy
Kystpartiet i Bergen
Kystpartiet i Meland
Kystpartiet i Sogn og Fjordane
Kystpartiet i Høyanger
Kystpartiet i Sør-Trøndelag
Kystpartiet i Brønnøy
Kystpartiet i Tromsø
Kystpartiet i Torsken
Kystpartiet i Karlsøy
Kystpartiet i Skjervøy
Kystpartiet i Kvæningen
Kystpartiet i Vadsø
Kystpartiet Alta
Kystpartiet i Fjell
Kystpartiet Bømlo
Kystpartiet i Haugesund
Kystpartiets Ungdom i Akershus
Kystpartiets Ungdom i Troms
Kystpartiets Ungdom i Østfold
Kystpartiets ungdom Troms og Finnmark

Miljøpartiet De Grønne (2):

Miljøpartiet De Grønne Vestvågøy
Miljøpartiet De Grønne Gildeskål

Norges Kommunistiske parti (2):

Ungkommunistene i Norge
Bergen KU av Ungkommunistene

Partiet De Kristne (15):

Partiet De Kristne Kristiansand
Partiet De Kristne Indre Østfold
Partiet De Kristne Buskerud
Partiet De Kristne Meløy
Partiet De Kristne Sør-Varanger
Partiet De Kristne Hareid
Partiet De Kristne Vefsn
Partiet De Kristne Gildeskål
Partiet De Kristne Søgne
Partiet De Kristne Drammen
Partiet De Kristne Øvre Eiker
Partiet De Kristne Nedre Eiker
Partiet De Kristne Guovdageaidnu - Kautokeino
Partiet De Kristne Kongsberg
Partiet De Kristne Indre Østfold

Pensjonistpartiet (4):

Søgne Pensjonistparti
Kristiansand Pensjonistparti
Frogn Pensjonistparti
Pensjonistpartiet i Møre og Romsdal

Piratpartiet (6):

Kongsberg Piratparti
Rogaland Piratparti
Bergen Piratparti
Piratpartiet i Sogn og Fjordane
Piratparti Trondheim
Buskerud Piratparti

Rødt (8):

Rødt Agder
Rødt Nedre Eiker
Rødt Verdal
Rødt Hadsel
Rødt Brønnøy
Rødt Jevnaker
Rødt Tvedestrand
Rødt Midt-Gudbrandsdalen

Senterpartiet (8):

Skodje Senterparti
Austrheim Senterparti
Vik Senterparti
Vanylven Senterparti
Gratangen Senterparti

Senterpartiet Båtsfjord
 Vevelstad Senterparti
 Sogn og Fjordane Senterungdom

Sosialistisk Venstreparti (6):

Åsnes SV
 Stor-Elvdal SV
 Folldal SV
 Vågå Sv
 Gausdal Sv
 Holtålen Sv

Venstre (26):

Tranøy Venstre
 Rakkestad Venstre
 Grue Venstre
 Ringebu Venstre
 Gran Venstre
 Vestre Slidre Venstre
 Hole Venstre
 Nome Venstre
 Haram Venstre
 Gjemnes Venstre
 Sunndal Venstre
 Høylandet Venstre
 Bindal Venstre
 Hemnes Venstre
 Skånland Venstre
 Ibestad Venstre
 Vardø Venstre
 Hammerfest Venstre
 Guovdageaidnu Kautokeino Venstre
 Karasjok Venstre
 Nord-Odal Venstre
 Nordkapp Venstre
 Sande Venstre
 Osen Venstre
 Indre Fosen Venstre
 Ålesund Venstre

Utviklingen i antall avkortninger per rapportperiode de siste 5 år (2020-2016)

År	2020	2019	2018	2017	2016
Antall avkortninger	132	103	148	178	220

Helt siden plikten til å innrapportere både inntekter og utgifter ble innført fra og med regnskapsåret 2014, har tendensen vært at antall avkortningsvedtak synker.

Avviket for 2019-2020 må særlig forstås i lys av at Partilovnemnda i 2019 unnlot å treffe vedtak om avkortning for partiledde som (ut fra visse kriterier) i praksis så ut til å være inaktive eller nedlagt. I stedet ble Fylkesmannen i Vestland (som utbetalingsinstans) informert om at de 42 aktuelle partileddene ikke oppfylte minstekravene for støtte. Dette innebar at partiledde som likevel søkte om eller etterlyste støtte, kunne påklage et avslag til Partilovnemnda og dermed få korrigert eventuelle misoppfatninger om partileddets faktiske situasjon. Ingen av disse partileddene søkte imidlertid på nytt. Hadde det i stedet vært truffet vedtak om avkortning av statsstøtte til disse partileddene, ville antagelig totalt antall slike vedtak ha vært 145. Dette bidrar til å bekrefte at den positive utviklingen egentlig ikke ble brutt fra 2019 til 2020.

På den andre siden var det for 2020 rimelig å forvente at komplikasjoner i prosessen med å tilpasse partienes organisering til ny kommunestruktur ville medføre et økt antall partiledde som ikke rapporterte i samsvar med loven. En slik økning ble imidlertid motvirket ved at Partilovnemnda (som nevnt) ga partiledde som var berørt av kommunereformen, en ekstra mulighet til å rapportere i samsvar med loven, en mulighet 28 partiledde benyttet seg av.

4.3 b) Vedtak om formell advarsel

Varsel om mulig vedtak om formell advarsel for brudd på fristbestemmelsen i § 18 nr. 2 ble sendt 10 partier og partiledde som hadde levert sin økonomirapport for sent. Partilovnemnda fant at kun én av de mottatte svarene ga en tilfredsstillende forklaring på fristoversittelsene og traff til sammen 9 vedtak om formell advarsel. Et slikt vedtak innebærer at nye lovbrudd i løpet av de følgende to årene kan bli sanksjonert strengere enn førstegangsgang regelbrudd, derunder gjennom avkortning av hele eller deler av den offentlige partistøtten. Advarslene vil bli fulgt opp ved hjelp av et særskilt register hos Partilovnemnda.

4.4 Saker om innrapportering av bidrag i valgåret 2019, jf. partiloven § 18 nr. 4.

Partilovnemnda traff 30 vedtak om formell advarsel for brudd på fristen for særskilt innberetning av bidrag over 10.000 kroner mellom 1. januar og siste fredag før valget i 2019 (partiloven § 18 nr. 4). Svarene på forhåndsvarsel om mulig vedtak om sanksjon viste blant annet til manglende kunnskap om regelverket, uoppmerksomhet, svikt i interne rutiner og hektisk valgkampperiode. Nemnda har lagt vekt på at formålet med særskilt innrapportering er at bidragene skal være kjent for offentligheten på den tid informasjonen er mest relevant.

I tillegg traff Partilovnemnda vedtak om avkortning av statsstøtte til *Bodø Arbeiderparti*, *Øvre Eiker Arbeiderparti* og *Gjøvik Høyre*. Begrunnelsen for avkortningene var at disse partileddene ikke hadde innrapportert bidrag før etter siste frist (fredag før valgdagen). Innrapportering etter lovens absolutte frist innebærer at offentligheten unndras kunnskap som vil kunne påvirke stemmegivningen. – Avkortningen vil normalt bli satt lik verdien av det bidraget som er innrapportert for sent.

Videre fikk Rana Arbeiderparti avkortning fordi det hadde innberettet et bidrag 21 dager etter fristens utløp. Siden bidraget ble innberettet før lovens absolutte siste frist, ville

forsinkelsen normalt «bare» ha ført til vedtak om formell advarsel. Når Partilovnemnda likevel traff vedtak om avkortning i statsstøtte, skyldtes det at lovbruddet fant sted mens Rana Arbeiderparti fortsatt var inne i prøveperioden etter et nemndsvedtak av 1. mars 2018 om formell advarsel for brudd på partiloven. Ifølge praksis vil nye lovbrudd innenfor den toårige prøvetiden normalt bli sanksjonert strengere enn det som ellers ville ha fulgt av tilsvarende overtredelser.

4.5 Klager over vedtak om registrering (partiloven § 8) og om tildeling av statlig støtte (§ 15)

I 2019 mottok Partilovnemnda ingen klager over vedtak om ikke-registrering eller om avslag på søknad om statsstøtte.

5. Annen virksomhet

5.1 Rutinekontroll i mellomvalgår

Ved brev av 26. september 2018 ga Partilovnemnda Partirevisjonsutvalget (PRU) i oppdrag å gjennomføre rutinekontroll og veiledning av 35 tilfeldig utvalgte partiledde i mellomvalgåret 2018, jf. partiloven § 24 nr. 5. Gjenstand for kontroll var først og fremst partienes økonomi i regnskapsåret 2017.

PRU avga samlet [rapport for rutinekontroll og veiledning 31. mars 2019](#). Partilovnemnda sendte rapporten til samtlige partier til orientering. Kontrollerte partier og partiledde som ikke hadde fått bemerkninger som ga grunnlag for videre oppfølging, fikk tilbakemeldingsbrev med takk for samarbeidet. Begge brevtypene pekte også på noen forbedringspunkter av mer generell karakter, derunder det uheldige i at en del partiledde fortsatt opererer med bankkonti registrert på enkeltpersoner.

På bakgrunn av rapportens funn om feil og mangler, supplert med informasjon som ble mottatt som følge av forhåndsvarsel om mulig sanksjonsvedtak, traff Partilovnemnda vedtak om formell advarsel til følgende partiledde:

KrF Trondheim
Møre og Romsdal Venstre
FrP Farsund
Rødt Oslo
SU Nordland
Høyre Åfjord
Høyre Eide
Høyre Askvoll
SpU Troms
Sandefjord Ap

I tillegg ble det truffet vedtak om avkortning av deler av partistøtten til AUF, som hadde brutt sin plikt til særskilt identifikasjon av bidrag over en viss størrelse (§ 20 første ledd).

5.2 Deltakelse på møter mv.

Partilovnemndas leder deltok i faggruppemøte med representanter for departementet, Fylkesmannen i Vestland og SSB på Gloppen Hotell, Sandane, 11.-13. juni 2019. Leder og sekretariatsleder deltok i tilsvarende faggruppemøte på Walaker hotell, Solvorn, 21.-23. oktober 2019.

I uke 45 deltok sekretariatslederen på det regionale informasjonsmøtet med de politiske partiene i Oslo. Også Partirevisjonsutvalgets medlemmer Gunnar Holm Ringen (leder) og Louise Gran deltok på dette møtet.

Oslo, 20. oktober 2020